

[Pradžia](#) > ... > [Šeimos Teisė Ir Paveldėjimas](#) > [Tėvų Pareigos: Vaiko Globa Ir Bendravimo Teisės](#) > [Italy](#)

Tėvų pareigos: vaiko globa ir bendravimo teisės

Turinį pateikė

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Italijos teisėje sąvoka „tėvų valdžia“ (it. *potestà genitoriale*) Tėvystės reformos įstatymu (Įstatymu Nr. 219/2012) ir Įstatyminiu dekretu Nr. 154/2013, kurio nuostatos įsigaliojo 2014 m. vasario 7 d., buvo pakeista sąvoka „tėvų pareiga“ (it. *responsabilità genitoriale*).

Tėvų pareiga – tai pareiga išlaikyti, auklėti, lavinti ir morališkai palaikyti vaikus, tinkamai atsižvelgiant į jų gebėjimus, polinkius ir siekius.

Vaikai turi teisę palaikyti darnų nuolatinį ryšį su abiem tėvais, būti globojami, auginami, lavinami ir morališkai palaikomi kiekvieno iš jų, ir palaikyti prasmingus santykius su kiekvieno iš tėvų protėviais ir giminaičiais.

Patys vaikai taip pat turi pareigų: gerbti savo tėvus ir prisidėti prie šeimos išlaikymo, kol joje gyvena.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvų pareiga atsiranda pagal teisės aktus, kai tėvai yra susituokę tarpusavyje. Šiuo atveju abu tėvai turi tėvų pareigą savo vaikams.

Jeigu tėvai nėra susituokę tarpusavyje, tėvų pareigą turi vaiką pripažįstantis vienas iš tėvų. Jeigu vaiką pripažįsta abu tėvai, jie abu turi tėvų pareigą vaikui ir ją vykdo taip, tarsi būtų susituokę. Jeigu tėvai nėra tarpusavyje susituokę ir nepripažįsta vaiko vienu metu, antras pripažinimas negali įvykti be to iš tėvų, kuris vaiką jau pripažino, sutikimo. Jei sutikimo nėra, teismui turi būti pateiktas prašymas dėl tėvystės ar motinystės nustatymo.

Tėvų pareigą tėvai turi vykdyti bendru sutarimu, atsižvelgdami į vaiko gebėjimus, natūralius polinkius ir siekius. Visų pirma tėvai bendru sutarimu turi nustatyti įprastinę vaiko gyvenamąją vietą.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu vaikas tinkamos šeimos aplinkos laikinai neturi, pasirūpinama, kad vaiką globotų kita šeima.

Be to, kai tėvai neparodo pakankamai gebantys rūpintis vaikų auklėjimu, pavyzdžiui, itin nesutaria ir tokie santykiai neigiamai veikia saugią vaiko raidą, teismai dažnai globos teises suteikia šeimos gyvenamosios vietos socialinėms tarnyboms. Tokiu atveju paprastai apribojamas ir tėvų pareigų vykdymas: paprastai sprendimus dėl vaiko sveikatos, lavinimo ir auklėjimo perima šeimos gyvenamosios vietos socialinės tarnybos. Tokiais atvejais vaikas dažnai ir toliau gyvena su tėvais arba vienu iš jų. Sunkiausiai atvejais teismas nurodo paimti vaiką iš šeimos namų.

Jeigu vienas iš tėvų pažeidžia savo pareigas, jų nevykdo arba piktnaudžiauja atitinkamomis teisėmis, o vaikas dėl to patiria didelę žalą, teismas gali nurodyti iš atimti iš jo tėvų pareigas.

Jeigu abu tėvai yra mirę, tėvų pareigos iš jų buvo atimtos arba jie negali vykdyti tėvų pareigų dėl kitos priežasties, skiriamas globėjas. Globėjas rūpinasi vaiku, yra jo teisinis atstovas visuose civiliniuose procesuose ir administruoja vaiko turtą.

Civiliniame kodekse taip pat numatyta, kad teismas gali skirti specialų globėją, kai nė vienas iš tėvų negali ar nenori arba vienas iš tėvų, tėvų pareigas vykdantis vienas, negali ar nenori atlikti vieno ar daugiau vaiko interesus atitinkančių veiksmų, nepriklausančių įprastam administravimui. Tokiais atvejais tuos konkrečius veiksmus leidžiama atlikti specialiam globėjui.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateiityje klausimas?

Abiejų tėvų pareigos nesibaigia, kai jie pradeda gyventi skyrium arba kai jų santuoka baigiasi, nutraukiamas jos civilinis galiojimas arba ji pripažįstama negaliojančia.

Įprasta globos forma, kai užtikrinama bendra tėvystė, yra bendra globa, kai tėvų pareigas vykdo abu tėvai.

Vaikų interesams svarbiausi sprendimai dėl vaiko išsilavinimo, auklėjimo, sveikatos ir nuolatinės gyvenamosios vietos pasirinkimo, priimami abipusiu tėvų susitarimu, atsižvelgiant į vaiko gebėjimus, natūralius polinkius ir siekius; įprastais administraciniais klausimais tėvai savo tėvų pareigas gali vykdyti atskirai (Civilinio kodekso 337-ter straipsnis).

Bendra globa nebūtinai reiškia, kad vaikas su kiekvienu iš tėvų praleidžia tiek pat laiko. Paprastai sprendimu dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo arba santuokos nutraukimo nustatoma, kuris iš tėvų gyvena su vaiku, t. y. su kuriuo iš tėvų vaikas nuolat gyvena, tada nustatomos sąlygos, kuriomis su vaiku negyvenantis vienas iš tėvų gali praleisti laiką su vaiku. Taip pat įmanoma laiką, kurį vaikai praleidžia gyvendami su kiekvienu iš tėvų, padalyti po lygiai, jeigu tėvai gyvena netoli vienas kito, jų gyvenimo būdas yra panašus ir jeigu tokia tvarka neturi neigiamo poveikio vaiko socialiniam ar mokykliniam gyvenimui.

Tačiau jeigu bendra globa neatitinka vaiko interesų, teisėjas motyvuotu sprendimu (Civilinio kodekso 337-*quater* straipsnis) globos teises gali suteikti tik vienam iš tėvų.

Būdingiausi atvejai, kuriais globos teisės suteikiamos tik vienam iš tėvų:

1. vienas iš tėvų kelia pavojų vaiko fizinei ir psichologinei gerovei (smurtauja, yra daug kartų teistas arba yra teistas už sunkius nusikaltimus, yra narkomanas arba alkoholikas);
2. vienas iš tėvų negali morališkai ir finansiškai remti vaiko arba nerodo jokio susidomėjimo vaiku;
3. vienas iš tėvų žemina kitą vaiko akivaizdoje;
4. tėvų tarpusavio priešiškus yra toks didelis, kad gali pažeisti vaiko pusiausvyrą ir psichologinę bei fizinę raidą.

Jeigu globos teisės suteikiamos tik vienam iš tėvų, tėvų pareigas vykdo tik globos teisę turintis vienas iš tėvų; jis privalo laikytis teismo nustatytų sąlygų. Tačiau svarbiausius sprendimus dėl vaiko turi priimti abu tėvai, nebent dėl ypač sunkių aplinkybių, pavyzdžiui, smurtinio elgesio ar prievartos, yra nustatyta kitaip (Civilinio kodekso 337-*quater* straipsnis).

Vienas iš tėvų, kuris nevykdo tėvų pareigų, turi teisę ir pareigą stebėti vaiko lavinimą, auklėjimą ir gyvenimo sąlygas (316 straipsnio paskutinė dalis).

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tėvų susitarimas, kaip jie vykdys tėvų pareigas pradėję gyventi skyrium, turi būti pateiktas vietos jurisdikciją turinčiam teismui, kuris tada nustato, ar susitarimu bus užtikrintos vaiko teisės ir gerovė; jeigu bus užtikrintos, teismas susitarimą patvirtina.

Jeigu susituokusi ir nepilnamečių vaikų turinti pora nori pradėti gyventi skyrium arba nutraukti santuoką ir susitaria dėl vaikų globos teisių bei tėvų pareigų vykdymo, sutuoktiniai gali pasirinkti du sprendimus:

a) teismui pateikti bendrą prašymą ir prašyti patvirtinti jų susitarimą;

b) vesti derybas „padedant advokatams“ (Įstatyminio dekreto Nr. 132/2014 6 straipsnis): padedant vienam ar keliems advokatams, susitarti geranoriškai ir sąžiningai bendradarbiauti, kad ginčas dėl gyvenimo skyrium ir vaikų globos būtų išspręstas taikiai.

Jeigu yra nepilnamečių vaikų (arba suaugusių vaikų, kurie yra neveiksnūs arba turi sunkią negalią, arba nėra ekonomiškai savarankiški), derybomis, padedant advokatams, pasiektas susitarimas per dešimt dienų turi būti pateiktas jurisdikciją turinčio teismo prokurorui, kuris patvirtina susitarimą, jeigu mano, kad susitarimas atitinka vaikų interesus. Tačiau jeigu prokuroras mano, kad susitarimas neatitinka vaikų interesų, jis šį susitarimą per penkias dienas perduoda teismo pirmininkui, kuris per tolesnes trisdešimt dienų nustato posėdžio, į kurį kviečiamos šalys, datą ir nedelsdamas imasi veiksmų.

Kai susitarimas patvirtinamas, jis yra privalomas ir prilygsta teismo sprendimams, priimtiems dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo ar santuokos nutraukimo.

Jeigu tėvai nėra susituokę, galimas tik pirmasis variantas (t. y. teismo tvirtinamas susitarimas).

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Siekdami išspręsti problemas, susijusias su tėvų pareigų vykdymu, tėvai gali kreiptis į šeimos tarpininką. Tarpininkavimo tikslas yra ne sutaukyti porą, o suteikti galimybę pasiekti tarpusavio susitarimą dėl tėvų pareigų vykdymo sąlygų, taip išvengiant konflikto ir bet kokį konfliktą sušvelninant. Tačiau visi pasiekti bendri sprendimai turi būti teikiami teismui, kuris įvertina, ar buvo atsižvelgiama į vaiko interesus.

Jeigu ginčas tebėra neišspręstas, jis perduodamas nagrinėti teismui, turinčiam jurisdikciją nagrinėti gyvenimo skyrium patvirtinimo, santuokos nutraukimo ir vaiko globos teisių bylas.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Galimi du scenarijai.

a) Jeigu tėvai nesutaria itin svarbiais klausimais, jie gali perduoti ginčą spręsti teismui. Tokiais atvejais teismas visų pirma pasiūlo sprendimus, geriausiai atitinkančius vaiko ir šeimos interesus. Jeigu ginčas tokiu būdu neišsprendžiamas ir jeigu teismas mano, jog labiausiai tikėtina, kad vaiko interesais pasirūpins vienas iš tėvų, teismas jam suteikia teisę priimti sprendimus konkrečiu klausimu.

b) Tėvai gali pateikti ieškinį teismui, kad būtų priimtas sprendimas dėl vaikų globos ir jų gyvenamosios vietos nustatymo (paprastai kai tėvai pradeda gyventi skyrium). Šiuo atveju teismas sprendžia dėl:

- vaikų globos teisių, pirmenybę teikdamas bendrai (t. y. abiejų tėvų) globai,
- vaiko gyvenimo su kiekvienu iš tėvų trukmės ir sąlygų,
- vaiko išlaikymui skiriamos sumos ir apskritai kiekvieno iš tėvų įnašo į vaiko priežiūros, lavinimo ir auklėjimo išlaidų padengimą.

Kadangi svarbiausi sprendimai turi būti priimami bendru sutarimu, net kai tėvai pradeda gyventi skyrium arba nutraukia santuoką, jeigu tėvai nesutaria pavieniais klausimais, jie gali perduoti ginčą spręsti teismui, kaip paašškinta a punkte.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš

tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Vienas iš tėvų, kuriam vaikų globos teisės suteiktos vienam, tėvų pareigas vykdo vienas, nebent teismas nurodo kitaip. Tas iš tėvų gali visų pirma savarankiškai priimti nekasdienius administracinius sprendimus.

Tačiau net kai globos teisės yra suteiktos tik vienam iš tėvų, sprendimus, kuriais įgyvendinami vaikų interesai (t. y. sprendimus, susijusius su jų lavinimu, auklėjimu ir sveikata) turi priimti abu tėvai, nebent sprendime dėl globos teisių nurodyta kitaip.

Apskritai teisėjai nurodo, kad globos teisių neturinčio vieno iš tėvų sutikimas nereikalingas, kai tas iš tėvų nedalyvauja, yra abejingas, nepasiekiamas arba praėityje smurtavo, naudojo prievartą arba savo elgesiu darė žalą.

Vaikų globos teisių neturintis vienas iš tėvų turi teisę ir pareigą stebėti vaikų lavinimą, auklėjimą ir gyvenimo sąlygas ir gali kreiptis į teismą, jeigu mano, kad priimti sprendimai neatitinka vaikų interesų.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Jeigu globos teisės suteikiamos abiem tėvams, tėvų pareigas vykdo abu tėvai, kurie turi susitarti dėl vaikų gyvenimo kelio ir kartu priimti sprendimus dėl vaikų lavinimo, auklėjimo, sveikatos ir įprastinės gyvenamosios vietos parinkimo, užtikrindami, kad tie sprendimai atitiktų vaikų interesus. Kai tėvai tėvų pareigas vykdo atskirai, sprendimus visais įprastais administraciniais klausimais jie priima atitinkamais laikotarpiais, kai vaikai gyvena su jais.

10 Į kokią teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Bendrosios kompetencijos teismas (it. *Tribunale ordinario*) turi jurisdikciją nagrinėti visas bylas dėl vaikų globos teisių ir visais su tėvų pareigomis susijusiais klausimais.

Jeigu ginčas kyla dėl tėvų pareigų panaikinimo, apribojimo arba atkūrimo ir neapima jokių su vaikų globos teisėmis susijusių veiksnių, jurisdikciją turi Nepilnamečių teismas (it. *Tribunale per i minorenni*).

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinto proceso tvarka?

Jeigu su globos teisėmis ir su tėvų pareigų vykdymu santuokoje gimusių vaikų atžvilgiu susijęs klausimas yra gyvenimo skyrium patvirtinimo ar santuokos nutraukimo ginčo dalis, taikoma skirsnyje [Skyrybos ir gyvenimas skyrium](#) išdėstyta tvarka.

Priemonės, susijusios su nesantuokinių vaikų globa ir tėvų pareigų vykdymu, prireikus nustato teismas, surinkęs apibendrintą informaciją ir išklauses prokurorą bei tėvus.

Visos tinkamomis laikomos laikinosios ir skubios priemonės (per teismo procesą jos gali būti atšauktos arba iš dalies pakeistos) priimamos nedelsiant ir galutiniame sprendime į jas turi būti atsižvelgta.

Kaip ir visuose procesuose, susijusiuose su vaikais, teisėjas vaiką išklauso, jeigu vaikui yra suėję dvylika ar daugiau metų arba jis bet kuriuo atveju geba išreikšti savo nuomonę.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Teisinę pagalbą galima gauti teisinės gynybos išlaidoms padengti gyvenimo skyrium patvirtinimo, santuokos

nutraukimo ir vaikų globos teisių bylose arba bylose, kuriose siekiama apriboti ar panaikinti tėvų pareigas.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Apeliaciniai skundai dėl preliminarinių, laikinų ir skubių sprendimų dėl tėvų pareigų gali būti teikiami Apeliaciniam teismui (it. *Corte d'Appello* – antrosios instancijos teismui). Jam galima skųsti galutinius teismo sprendimus.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Dėl teismo sprendimų dėl tėvų pareigų gali būti imamasi vykdymo užtikrinimo priemonių.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Kitos ES valstybės narės teismo sprendimas dėl tėvų pareigų pripažįstamas automatiškai. Tačiau pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 ir 2019 m. birželio 25 d. reglamentą (ES) 2019/1111 bet kuri suinteresuotoji šalis gali kreiptis dėl nutarties, kad sprendimas būtų pripažintas arba nepripažintas.

Kad būtų galima užtikrinti teismo sprendimų, kuriems taikoma laisvo judėjimo tvarka, nustatyta 2003 m. lapkričio 27 d. Reglamente (EB) Nr. 2201/2003, ir kurie buvo priimti bylose, iškeltose iki 2022 m. rugpjūčio 1 d., vykdymą, suinteresuotoji šalis turi pateikti prašymą dėl vykdymo užtikrinimo teritorinę jurisdikciją turinčiam apeliaciniam teismui. Kai sprendimas paskelbiamas vykdytinu, jo vykdymas užtikrinamas tomis pačiomis sąlygomis, kurios būtų taikomos, jeigu sprendimas būtų priimtas toje valstybėje narėje.

Šalis turi kreiptis dėl teismo sprendimų, priimtų nuo 2022 m. rugpjūčio 1 d. iškeltoje byloje, vykdymo užtikrinimo, pateikdama prašymą teritorinę jurisdikciją turinčiam teismui.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Prašymai atsisakyti pripažinti sprendimus turi būti teikiami vykdymo vietos apeliaciniam teismui. Procesas vykdomas supaprastinta ginčo tvarka ir užbaigiamas sprendimu, kurį galima apskųsti teisės aspektu.

17 Kokios šalies teisę taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Kadangi Italija ratifikavo 1996 m. Hagos konvenciją, taikomos tos konvencijos nuostatos. Taigi, tėvų pareigų atsiradimas ir išnykimas, tėvų pareigų vykdymas ir jų panaikinimas arba apribojimas reglamentuojami pagal įprastinės vaiko gyvenamosios vietos valstybės teisę.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.